ՓՈՒՆՁ

ՕՐԱԳԻՐ

10 վարպ

ԹԻՒ 129 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 1868 ՄԱՐՏ 26

Ամեն օր կհրատարակի։ — Մեկ հատը տասը փարա է — Պայքաղագրեթս մէջ բաժանորդ ըլալ ուզողը մեկ տրեխու պետի վճարե 10) թուաց համան, իսկ գաւառաց մէջ 25 ղրշ. գրածեալ 100 թուաց համար։ Թղթատարէն ծանրե տալու ըլլալվ։ — Ծանուցման տողը 10 փարա է մեկ անգամի համար։ — Լրագրիս վերաբերեալ նամակ և արիշ որ և է պաշտօնեն պետք է ուղղել աս Տնօրէնին ի կաթոլիկ Սիւհիթարեան տպարանը։

ԱՋԳԱՅԻՆ

Պ. Խմբագիր

Լսեցինք, անցեալ օրերը Պէշիկթաշ Ղէնիմահալլէ «բարով խերով բաղնիք ջերմայինք» ի ձայն մը կար վերէն անձրևաց հեղեղներ լքած և երեկոյ եղած ատեն, որուն լսող գանուեցան շուկայէն գարձող բազմաթիւ ապտակինք և օտարազգիք, և մեծ եղաւ զարմանքնին՝ լսանալով որ հայ օրիորդ մը գլխարկը բաղնիքը մոռցեր ու այն պես ճամբայ ելեր է։ Այս մոռացկոտ օրիորդը քիչ չկարմրեցաւ։ Ըհ արդարեւ կարմրելու բան....։

Այս դէպքը տեղի ունեցած աւուր գիշերը՝ որ էր չարեքշաբթի, ուրիշ դէպք մ՚ալ պատահեցաւ գալձեալ Պէշիկթաշի մէջ բայց ո՛չ փողոցը այլ Թաղին Աթքուհեան գպրոցը։ և հեղինակն էր բազմաժեպ և երբեմն պաշտօնական և երբեմն անպաշտօնական կաղապարներու Թափուղ և հիմա ալ գործեալ բոլորովին պաշտօնական ըլլալու հետամուտ եղող խմբագիր մը։ Այն նոյն գիշերը բարեհաճեր էր նեղկայ գտնուիլ յիշեալ գպրոցը, ուր՝ ինչպես յայտնի է, ժամանակ մ՚ի վեր հասարակաց համար գասախօսութիւններ կըլլան։ Սակայն կը նայի որ նիւթը այնչափ հետաքրքրական չէր եղեր որչափ որ ինքն ակնկալեր էր, ուստի ոչ միայն ինքն ձանձրացեր էր այլ և ներկայ գտնուողներն ալ։ Ասոնց մէջ կային ոմանք որ ուզեցին ելլել, բայց ամչցան, ուրիշներ ալ ոտքի վրայ կենալ սկսան, ոմանք ալ ծուլացան։ Ասոնց մէջ կային ոմանք որ ուզեցին ելլել, բայց ամչցան, ուրիշներ ալ ոտքի վրայ կենալ սկսան, ոմանք ալ ծուլացան։

բիշ անգամ քնացած մէկ քունն ալ։ Ձեր փունջն անցեալները հրճուանօք աւետեց Երզաեան վեմ. Գէորգ պէյ իւր աշնուափայլ Օ.արուհի օրիորդին հետ փարիզ Աբդիլէեան կայսեր ու կայսրուհւոյն ներկայանալու և Ազգին Ա.էհափառութեանց խոստացուած արժանանալու մեծ պատիւը։ Ասիկա այս բերկրաբեր լուրն դէմ՝ ալ քնացաւ։ Վիտալները եզան թէ՝ "փունջը առաջ հրատարակած ըլլալուն համար, Ասիա չէ ուզեր անկէց եաքը հրատարակել, անշուշտ իւր կարծեցեալ գահերիցութեան բաւական չարութիւն մի համարելով"։ Երէկ առտու է այս գիտցուեցաւ, կարծիմ Ասիոյ խմբագրին վրայ, որ՝ բաց ի անձնակարծան նախանձոտութենէ մը՝ այս առիթեան ամբարտաւանութեան ալ ենթարկուած ու նաւտոտացած է։ Ասիոյ խմբագիրը եթէ առաջնութեան կը վարժուի, եթէ բարձր ի գլուխ պանծալ կամենայ, աչխատելու է։ Տըն-աբնալով գործ չունինք։

Վիտալ պիտի առարկութ թէ՝ "Հիմա մեր ազգը գրեթէ իւր բոլոր ամբողջութեամբը կքնանայ. ուստի ի՞նչ պէտք է մեզի մէկ գիւղի մէջ քնացողները նշանակել, և վրագ նախատանաց քարեր ու հայհոյութեանց հեղինեներ թափելու պատճառ տալ"։ Կարելի չէ անիրաւ համարիլ այս առարկութիւնը. սրամիտ ան. նոյն իսկ ազգային երեսփոխան է ֆէնաթները՝ որ բոլոր ազգը ներկայացնելու պաշտօնն ունին, խոր քնոյ մէջ ընկղմած են, և այս երկու շաբաթ է որ չեն կրնար մեծապոյն մտամբ ներկայ գտնուիլ և նիստ կազմել։ Ահմանադրութեան վերաքննութեան ուշանալուն համար ամենը գանգատ կընեն։ Հիմա որ Ահմանադրութիւնը եկած է, երեսփոխանի ֆէնաթները չեն կրնար մէկտեղ գալ և անոր ապագային քննութեան ձեռնարկել։ Այսպիսի ուրիշ կարեւոր խնդիրներ ալ ատկէն անոյշ կճնան ի շնորհս երեսփոխանութեան։

Այս ապր ոչ խիք ելանէ եթէ ոչ պահօք և ալօթիւք։ Ընդ.

. . . Խմբագիր

Օրագրագիր շաբաթ առաւր թերթը (Ը. Պ. Ը.) առորոշութեամբ մէկը կարդալով՝ մէջէն գիտցուածքին արժանի կէտ մը գտեր, և առանց ժամանակ անցուներու՝ Անդրանիկի Ֆքեարին վաղեր ու երեկաան թերթին մէջ տեղի գտեր է։ Տեսայ Ը. Պ. Ըի գրածը։ Դուք հրատարակած էիք թէ՝ "Լուսաւորչեան անուն ընկերութեան անդամակից եղած Տիմոթէոս վարդապետ զրկուած Ս. Գաբրիսթոլ ՀՕր դիմեր է, եղբայրական յորդորանօք ու խրատօք արժ. Տ. Գաբրիէլ Ըազարիսյան Ս. Երրորդ. եկեղեցւոյ Ներսէս"։ Նամակագրին ծանր գալով այս հրատարակութիւնը՝ իբր թէ քննագատեր է զայն. բայց յայտնի կերեւայ որ ազէկ չէ կարգացեր գրուածը։ Տիմոթէոս վարդապետին կհարցունէ թէ "առաջ ի՞նչ հանգամանք Լուսաւորչեան ընկերութեան յատած էր, և հիմա Տ. Գաբրիէլը ի՞նչ համարը-մտածութիւն որ գործած։"

Ինչպէս խոհա յայտնի կերեւի, տարապայման բծախնդրութիւն մ'է այս, և ընդհանուր ջանք մը Տ. Գաբրիէլը հրատարակութեան աչքին ձգելու։ Նամակագիրը այն առաջին կրնիք վառուած է Տ. Գաբրիէլ հոր գէմ, որ ձեր հրատարակութեան մէջ գտնուած յորդորել ու խրատել բառերը համոզել կարգացեր ու քաշխատաքի եղեր է։ Ին-

այնպես պիտի թէ՝ Տ. Գաբրիէլը վահանի կամ հլիւ-ըղոլեան ցոյց մ՚ընելու պէտք չունի, որովհետեւ ժողովրդեան համակրութիւնն ու սէրը բաւական ստացած է։ Նա ամբաստանութեան ներքեւ չէ. մէկ քանի խառնվայրագ անձանց չարժանապիները չեն կարող զանի ամբաստանութեան ենթարկել։ Տ. Գաբրիէլը եթէ մեկուս մը դէմ կհակառակի, այն մեկը՝ եթէ ուզէ՝ կրնայ իր անձին պաշտպանութեան համար դիմել արդարանքի։ Նոր բան է, ելնել բողոք կամ ամբաստանութիւն ընել ար և է անձի մը համար՝ ուրիշ մը պատուոյն գպած ըլլալը մէջ բերելով։ Այնչդեռ Տ. Գաբրիել հօր դէմ ամբաստանող մը չկայ, միթէ խուսափողութիւնէ՞ ենթադրել Պատրիարքարանը ձանձրացնելը, ժողովրդը գրգռել և կասկած յարուցանել։

Պալճեանի Վեր. Խորէն եպիսկոպոսը խիստ կարող է իր պատիւը պաշտպանելու. եթէ իրեն դէմ ծրագրութեան գործ կամ անպատուութեան չարժում մը նկատէ։ Նորին գերապատուութիւնը հաշտ է Տ. Գաբրիել և Տ. Գրիգոր քահանայից հետ. ուստի ամբաստանութիւն յարուցանող անձինք ազէկ կընան եթէ իրենց գործին նային, կամ եթէ կարող են Ազգին օգտակար գործ մը մէջ գտնեն։

Խառնվութիւնը, եկեղեցականութիւնը և մնացեալ վեճերը մեր ազգը բերին հասուցին այս տխուր վիճակին։ Հերիք է. պէտք է գիմել Ազգին վրայ. խաղաղութիւն ու սէր անհրաժեշտ պէտք են մեր Ազգին վիճակը բարեբարելու համար։ Ազգին ամենամեծ թշնամին է նա՝ որ բարեփոխութեան պատրուակով մտնոյն կիսաթափէ որ և է աչնչ բան մը, և ասոր անոր պատուան գալէլով՝ ասոր անոր վնասը նպատակ կընայ։ Գ. Վ. Բ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օգոստափառ Սուլթանը բարեհաճեր է կիւրակէ երեկոյ Նստումի Թատրոնը երթալ, ուր ի պատիւ Նորին Վեհափառութեան արտաքոյ կարգի ներկայացում մը տրուեր է։ Օգոստափառ Սուլթանը չորս ժամի չափ մնացեր է Թատրոնը՝ ուր նաև ներկայ գտնուեր են Պրան բոլոր պաշտօնեայք։

— Խել մը տաճնէ ի վեր Պաբոլի գիւղից բնակիչք չոգենաւուց գնոյն բարձրութեանը համար բողոքած ըլլալնուն՝ կըսեմք թէ վերջապէս չոգենաւուց ընկերութիւնը՝ յիշեալ գիւղից բնակիչաց արդարացի բողոքը լսելով, որոշեր է վերջել չոգենաւի գիներըը և այս կերպով գիւրութիւն մը պատրաստել օգտակարութեան վարիչ դողայ համար ալ։

— Սամսէն Էվլենի կըսեն թէ յիսունի չափ աւազակ հարուստ յայնի մը ապարանքը կողոպտելէն ետքը՝ մահ սպառնացեր են ընդհանուր տանտիրոջին։ Օ՛միւռնիոյ և Այդընի կառավարչաց իմաց տրուելով՝ ան կողմերէն անկանոն զօրքեր խրկուեր են աւազակները բռնելու։ Բայց գժբաղդաբար կղզին պաշտպանելու տեղ կըսուի թէ նոյն անկանոն զօրքերը եկեղեցի մը մտնելով՝ ջան մը կտրեր, և նաև յոյն ապարանտէրին ծառայից հետ պէշ վարուեր են։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սպանիայէն կըսեն թէ Պուրկոս քաղաքին մէջ փողոցները մաքրող ծառայք իրենց պաշտօնին կանչուե-

լով՝ տեսնուելը է որ անոնցմէ երկուքը բացակայ են։ Ընդ առեն առաջին գլխաւորը փնտուելու կելլէ զանոնք, և տեսնելով որ կծեծկուին իրարու հետ, ձեռքի գաւազանովը կջանայ զանոնք իրարմէ բաժնել և իրենց պաշտօնին գլուխը երթալու յանդիմանել. առ միջոցին Թեթև հասուած մ՚ալ կինչեցնէ գաւազանաւը։ Սակայն առ երկուքը մէյմէկ գաւազան ձեռք ձգելով՝ կյարձակին իրենց գլխաւորին վրայ և այնչափ կընեն որ պաշտօնեային կձգէ կփախչի։ Ընդ բանիս վերայ քաղաքին զօրաց հրամանատարը կանչէ զանոնք և կսպառնայ յանցաւորները և անոնց լրբութեանը վրայ զայրացած՝ կհրամայէ որ գանակոծ ըլլան։ Նոյն առեն ուրիշներուն և իրենցմէ վաչառուն զօրքերը հրամանատարին, պաշտօնեային և հոն գտնուողներուն վրայ յարձակին. հրամանատարը կսպրիպռիվ՚փախչի։ Միւս վաչառները ապստամբ զօրաց վրայ կյարձակին և այսպէս մեծ կռիւ մը կծագի. վերջապէս տեղական կառավարութեան զօրքերը հազիւ հազիւ խաղաղութիւն կընէ։ Երկու ծառաները բանտ կդրուին։

— Նաբոլէոն իշխանը լաւ. մարտ 22 ին փարիզ հասեր է. կըսուի թէ մայիսի մէջ փարիզէն ճամբայ պիտի ելլէ Վիէննա, Ընդլթ և Կ. Պոլիս գալու։

— Վիւրէնպէրգի մէջ հեռաւոր դէպքը կպատմուի։ Ընդհանրական մը արուեստակ մը ունենալով՝ երկրին սովորութեան համեմատ՝ անուանկի մը կըչանչնէ։ Քանի մը օրէն գաւկին տեսութեան կերթայ և որչափ մեծ կըլլայ իր զարմանքը, երբ կտեսնէ արուեստակի մը տեղ աղջիկ մը։ Ի սկզբան անհաւատն կկանայ ծածկել ըրած նենգութիւնը, այլ ժամհասականին ապառնալիքէն վախցած՝ կխոստովանի որ իրը գաւակը տարեր տալ ընդհանուր հաստատութեան մը դրան կախեր է, յաւտալով որ հետեւեալ օրը իրրև տարեց ներկայացած տանէն՝ նոյն տղան կյանձնեն իրեն. և առ կերպով մէկ տղայ մը համար երկու տնտեսութիւն։ Ընդհանրականը անմիջապէս կփաթթայ նոյն հաստատութեան դիմել և օրովը ժամովը հարցնելով կխափանքին որ իր գաւակը գտնէ։ Յաջորդաբար այն օրը երկու տղայ գտնուած ըլլալնէն՝ վերջապէս կախպռնի երկուքն ալ տնուցանել, որպէս զի գէթ ճշմարիտ որդին կարենայ տանիլ, և խըղճի խայթէ ալ տպատու իր։

Առտուն բանտ կմտնեմ։

— Մանիթ քաղաքին մէջ իննսնամեայ ծերուհի մը՝ որ մենակեաց կեանքը կսիրէ եղեր, կտակ կընէ կաղնի ծառի մը համար, որուն համար կըսէ եղեր որ իւր ծննդեան օրը տնկուած է։ Սակայն վերջը մտածելով որ թերեւս կտակակատարը բոլոր կտակը ջըգործադրեն, ծառը կարել և անկէ դագաղ մը շինել կտայ, ամեն երեկոյ սովորութիւն ընելով նոյն դագաղին մէջ պառկելու։ Ընտաւտ մ՚ալ նոյն դագաղին մէջ մեռած գտնուեր է։ Ընհատական մենամղութեան արդիւնքը։

Օրագրոյս 1 էն մինչեւ 100 թիւերուն ամբողջ կազմուած, կծախսի Պալաթիա Միւհէնթհեան տպարանը ի գին 1 արծաթ մէճիտ։

Ընդհէն բաժանորդ գտնուողներուն և նոր բաժանորդ եղողներուն 10 ղուրուշի կտրուի։

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԷՐ
Հ. Ս. ԱԱՃԱՆԵԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄԻՒՀԷՆՏԻՍԵԱՆ